

Ridders in toga

Ridders in toga

25 jaar columns over de advocatuur

Matthijs Kaaks

Opmaak binnenwerk: Textcetera, Den Haag
Omslagontwerp: Nick van Silfhout, Den Haag
Illustraties binnenwerk en omslag: Floris Tilanus

© 2026 Matthijs Kaaks | WJS uitgevers

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige ander manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

ISBN 978-94-93458-29-1

NUR 820

wjs-uitgevers.nl

INHOUD

1 Unbearable lightness of law

De handdruk – 2004	13
Cojones – 2005	14
Predispositie – 2006	16
De bagagedrager – 2007	18
Het paradigma van de flutzaak – 2010	19
Sukkel – 2011	20
De vuist is sneller dan het recht – 2012	22
Brocanterie – 2014	23
Opkomst der narcisten – 2017	25
Better Call Saul – 2020	26

2 Moed, twijfel en waarheid

Lekenpraat of Dekenpraat – 2001	31
Due Diligence – 2002	32
Argentijnse toestanden – 2002	34
Angst is geen roeping – 2003	36
De Rubberen Robbie van het OM – 2004	38
De biologie van het rechtsgevoel – 2010	40
De Lekkende Rechter – 2011	41
Een pijnlijk zaakje in Assen – 2012	43
L'avocat est Charlie – 2015	44
Adequaat – 2016	45
ING – 2018	47
SANDER D. – 2019	49
Aktetas vol leugens – 2019	50
Zelfonderzoek – 2020	52

De Haagse rechter – 2021	54
Hallemanntjes – 2022	55
Grensoverschrijdend gedrag – 2022	57
De fax van Fokkens – 2023	58
Soeverein – 2023	60
Achilleshiel – 2024	61
De leugen regeert – 2024	63
Rinus Otte – 2024	64
In gemoede – 2025	66

3 Geld en imago van het rechtsbedrijf

Pissebedden – 2000	71
Fopneus – 2001	73
De curator, de boedel en de vork – 2002	75
De overkant – 2005	77
Nau Ta – 2005	79
SchutGrosheide – 2006	81
Elektronisch kantoorarrest – 2006	82
Fuck it – 2007	84
Advocaat in recessie – 2009	85
De zaak van zes minuten – 2010	87
Geldmachine – 2012	88
Amsterdams Mausoleum – 2013	90
Generatie Y – 2017	91
Kiloknallers van de rechtspraak – 2018	93
Hulplijn – 2018	94
Cursus Excessief Declareren – 2021	96

4 Recht en politiek

De uitlevering – 2003	101
Verzoeknummer – 2004	102
Van baret tot hoofddoekje – 2007	104
Konstitutie – 2008	106
Uitlaatklep – 2008	107
Onkreukbaar – 2012	109
Hansje Brinker is een SGP'er – 2012	110

Vrouwe Justitia gezocht – 2012	112
Zwarte Piet en ganstrekken – 2014	113
Stop de film – 2008	115
Bert-Jan en de sorrydossiers – 2009	116
Bonnetje – 2015	117
Hermafrodiët – 2015	119
Fred de Staatsraad – 2017	120
Ministerie voor Veiligheid en Veiligheid – 2018	122
Liberaal? – 2020	123
Ius Tractoris – 2022	125
Losse flodders – 2022	126
BBB en de Rechtsstaat – 2023	128
Vriendschapsverdrag – 2024	129
Meer of minder rechtsstaat? – 2025	131

VROEGER
WAREN WE
VRIENDEN...

DE RECHTER,
EN DE OFFICIER
EN IK

WE DIENDEN
HETZELFDE
DOEL...

"GE-
RECH-
TIG-HEID"!

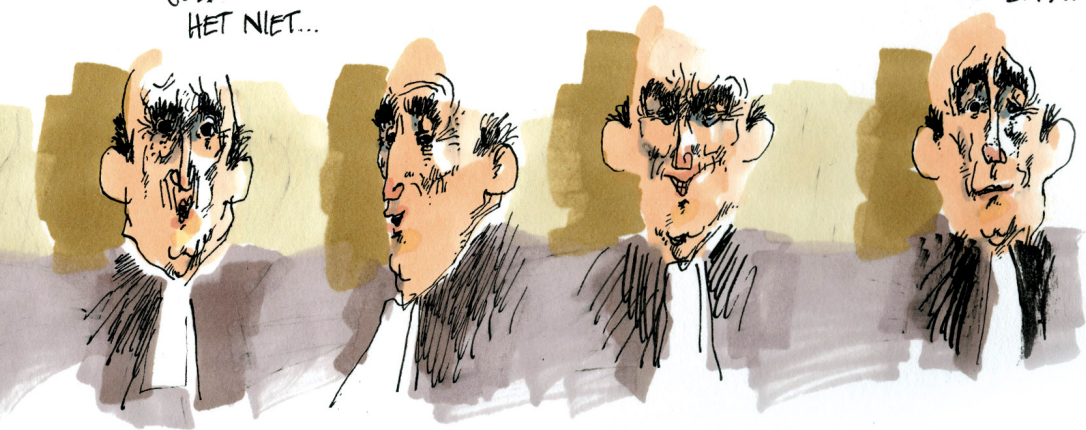

OM HET
GELD GING
HET NIET...

DE MEESTEN VAN
ONS HADDEN DAT
AL

EN
'AMILE' WAS
NOG FRANS VOOR
'VRIEND'...

DE TIJDEN
ZIJN
VERANDERD...
I'D SAY...

1

UNBEARABLE LIGHTNESS OF LAW

Een groot deel van de juridische geschillen tussen burgers gaat over emotie. Jaarlijks gaan gemiddeld zo'n 300.000 burens naar de rechter. Bij de *Rijdende Rechter* zien we ze geregeld rood aangelopen zitten. Hoe onbeduidend de kwestie voor de kijker ook lijkt, voor de procespartijen kan het een halszaak worden.

Elke familierechtadvocaat kan een dossierkast vullen met de dossiers van triviale vorderingen, Van de omgangsregeling met de Golden Retriever die door de rechter moet worden vastgesteld, tot ruziënde neven en nichten over de sieradenkast van een overleden tante. Jaren geleden liet ik een dekenkast met prullaria op mijn kantoor afleveren nadat ik had aangeboden de miniatuurtjes van Ome Cor en het zilveren bestek te verdelen onder drie erfgenamen. Een collega van mij had een cliënt die terminaal ziek was maar hij bleef procederen tegen zijn ex over de onverdeelde gemeenschap. Toen tijdens een zitting een nieuwe datum moest worden vastgesteld voor de voortzetting, riep de man uit: "over zes weken pas? Dan ben ik dood!"

Maar ook ondernemingen kunnen er wat van. Een van de eerste zaken waar ik dertig jaar geleden bij betrokken raakte was de vraag of supermarktketen C1000 zoutjes met hamkaas smaak mocht verkopen met de tekst HamKaas smaak. De producent van Hamka's maakte daar bezwaar tegen. De advocaat van Hamka's had daar een pleitnota van meer dan veertig pagina's aan gewijd. Vergeefs uiteraard.

Er zijn honderden voorbeelden van dit soort zaken, die gaan over wat juristen noemen “intellectueel eigendom”.

Advocatenkantoor Nauta Dutilh procedeerde jaren geleden over een stip, de stip op haar briefpapier. Een Zeeuwse advocaat uit Terneuzen had ook een stip en dat vond het Zuidas-kantoor inbreukmakend. De rechter bracht het terug tot wat het was: “de stip is zodanig eenvoudig dat hij van huis uit niet geschikt is om de waren of diensten van een onderneming te onderscheiden.” Daar maakte Nauta een serieus punt van en wapperend met een onderzoeksrapport dat zou moeten aanwijzen dat juristen en deurwaarders bij het zien van een stip aan Nauta moeten denken, procedeerde het kantoor tot de Hoge Raad aan toe. Maar de stip in Terneuzen mocht blijven.

De handdruk – 2004

Er was opschudding over de imam die geen hand wilde schudden.

Advocaten behoren net als de meeste dienstverleners tot het grote legioen van professionele handenschudders. Er wordt op sommige dagen heel wat af geschud. Ik heb daar nooit veel moeite mee zolang het een begroeting betreft in een minnelijke atmosfeer.

Natuurlijk is niet elke uitgestoken hand een feest. De hand van de ander behoort koel en droog aan te voelen. (Op sommige Amerikaanse congressen wordt daarom voorzien in speciale handcoolers, zo heb ik mij laten vertellen, waardoor een als lauwe visfilet aanvoelende hand droog en fris geblazen wordt). Er zijn ook handdrukken die een hele vergadering door hinderlijk voelbaar blijven als vreemd huidvet dat van eigenaar is gewisseld. Zolang de intieme zone van 45 centimeter (*arms length*) wordt gerespecteerd en de knijpduur van de stevige handdruk hooguit enkele seconden blijft, gaat alles meestal goed. Denk wel aan de positie. De gelijkwaardige handdruk gaat uit van recht en verticaal. Geen van beide handen mag een dominante positie innemen. Er zijn gevoelige handenschudders die daar aanstoot aan nemen.

Echt problematisch wordt de handdruk in een contentieuze omgeving. Ik heb het over de ontmoetingen tussen partijen in de wachttruimte van een Hollands gerechtsgebouw. Er kunnen zich daar verschillende netelige situaties voordoen.

1. De advocaat van de wederpartij die met een joviaal “Amice!” mijn hand en schouder grijpt. Alle ten behoeve van de cliënt opgebouwde schriftelijke vijandigheid wordt voor de ogen van cliënt met één handdruk teniet gedaan. Cliënt zal argwanend informeren wat mijn relatie is met die hufter die het waagde beslag te leggen op zijn huis.
2. De gehele familie en schoonfamilie van de wederpartij die met natte ogen en handen een begroetingsritueel inzet dat doet denken aan een condoléance. Het wekt vooral angst voor het afscheidsritueel.
3. De handweigeraar en de opgedrongen handdruk.

De laatste situatie is het interessantst. Er zijn verstokte handenschudders die met hun uitgestoken zweethand zelfs op de rechter afstappen. Er zijn er die de hand als een verstijfde klauw naar voren laten schieten als een bizarre combinatie van boze beleefdheid en agressie. Ik moet daar niets van hebben.

De weigeraars zijn mij het dierbaarst. Wars van tenenkrommende conventies houden zij de handen op de rug. De hand wordt niet te grabbel gegooid ten dienste van het vals fatsoen. Als advocaat past een dito houding. Met uitzondering van het grimmige gelaat dan. Een glimlach en een knikje kunnen er altijd af.

En na afloop van de zitting? Ik ben zelf een liefhebber van *hit and run*. Niets is zo ergerlijk als bij het verlaten van het strijdtoneel nogmaals omstandig handen schudden.

De meeste handen zijn na de zitting nat en kleverig. Er is zweet mee gedept. Ze zaten krampachtig onder oksels geklemd, of nog erger, in klamme broekzakken. Ook hier is de enige oplossing: handen op de rug, korte lichte buiging met een knikje van het hoofd gevolgd door een resolute draai naar buiten. Oefening baart kunst. Nee, ik begrijp die imam wel.

Cojones – 2005

Als we de recent verschenen sleutelroman *Fish Sunday Thinking* van de jonge Engelse advocaat Paul Wragg moeten geloven, zijn de grote advocatenkantoren doordrenkt van seksisme. Het boek is momenteel een hit onder advocaten in Londen.

Het *Financieele Dagblad* wijdde er eind augustus een grote recensie aan waarin een wereld werd beschreven die bestaat uit seksbeluste padachtige

partners en uitgekookte langbenige stagiaires. Het roept beelden op van broeierige scènes bij de koffiemachine in de krappe pantry en veelvuldig oog-bil-contact. De mannelijke advocaten van de grote kantoren worden omschreven als “door testosteron gedreven alpha types”.

Onthullend is dit alles niet en het laat zich ook gemakkelijk verklaren. Van het totale lichaam dat de advocaat ter beschikking staat, gebruikt hij in zijn beroep alleen het hoofd. Zolang het hoofd enigszins functioneert, kan hij dossiers lezen en brieven dicteren. Het lijf is eigenlijk bijzaak en dient ertoe het hoofd overeind te houden. Het is een hersenloze vlees-massa, die nu eenmaal via de nek met het hoofd verbonden is, en slechts de onhandige drager is van kostbare knowhow.

Bij de man accentueert de das deze tweedeling: het hoofd wordt afgesnoerd van de rest van het lichaam. Dat kan niet goed gaan. Het lichaam, dat dag in dag uit in dezelfde positie ondergeschikt wordt gemaakt aan de verheven hersenarbeid, rebelleert. Niet voor niets wijst de das bij de man als een grote waarschuwende vinger naar beneden.

Advocaten die behalve man ook nog high performer zijn, neigen ertoe hun fysiek op te offeren aan hun geestelijke prestaties. Zo ontstaan die padachtige trekken.

Hoe groot de zelfbeheersing ook is, de topadvocaat wil zijn succes verzilveren. De fysieke bevrediging van dat verlangen voelt het lekkerst. Vroeg of laat komt er een moment waarop het lichaam zich afvraagt: waar doe ik dit allemaal voor? De das transsubstantieert dan in zijn vleselijke tegenhanger. Drank en stress, zachte welvingen of de stugge stof van een lang niet gestoomde pantalon doen de rest.

Ik herinner mij hoe een oudere compagnon eens een al te ambitieuze medewerker toeschreeuwde: “Het wordt tijd dat jij eens goed gaat neuken!” Het galmde over de gangen van het grote kantoor en de kreet bleef lange tijd een geliefd citaat. De aanleiding was een ronkend interview in *Quote* vol borstklopperij, zonder autorisatie van de maatschap.

De behoefte aan erkenning en beloning kan nogal driftmatig zijn. Kantoren, vooral de grote dus, doen er goed aan dit intern bespreekbaar te maken. Dat kan veel ellende voorkomen. Er zijn kantoren die er voor kiezen de aardse driften weliswaar te onderkennen, maar deze te sublimeren, zoals De Brauw Blackstone Westbroek die financieel participeert in het olifantenfokprogramma van Artis. Of dat helpt tegen de jeuk, is natuurlijk de vraag.

Inventief is het wel.

Predispositie – 2006

Uit nieuwsgierigheid had ik ingestemd met het verzoek van een hoofdstedelijke confrère – ik zal hem mr. X noemen – die mij een principezaak wilde voorleggen. Een procedure tegen de overheid. “Want” zei hij aan de telefoon, “dit is je reinste overheidsterreur gericht tegen de individu, een advocaat nog wel, die daardoor ernstig wordt geïncrimineerd.” Sinds dat “handen-in- de-zak-incident” kreeg mr. X geen declarabel uur meer uit zijn vingers.

Hij was met zijn handen in de zakken door het detectiepoortje van de rechtbank Amsterdam gelopen, nota bene pieploos, want hij had al zijn slag- en steekwapens keurig in het daarvoor bestemde mandje van de veiligheidsbeambte gelegd, en was toen toch staande gehouden. Hij liep nu eenmaal graag met de handen in de zakken.

De deken, bij wie hij zich inmiddels had beklagd, had hem laten weten – en hier citeerde hij – “dat het lopen met de handen in de zakken duidt op een gesloten en teruggetrokken persoonlijkheid, die kritisch is ten opzichte van anderen maar weinig of niets van zichzelf laat zien.” “Wat is daar mis mee?”, riep hij verontwaardigd.

“Niets”, zei ik. “Voor een advocaat is dat zelfs een uitstekende eigenschap.” Die opmerking deed hem goed. Enfin, door de veiligheidsbeambte werd hij verzocht de handen uit de zakken te halen waarna hij van top tot teen werd gefouilleerd. Het was een uiterst vernederende ervaring die in zijn herinnering niet sleet, maar juist steeds diepere sporen achterliet. “Ik weiger de rechtbank te betreden zolang dit niet is rechtgezet.” “Tjonge jonge”, zei ik.

Ik moest denken aan de cliënt die ik jaren geleden bezocht in het huis van bewaring in Haarlem en die zich erover beklaagde dat hij dagelijks herhaaldelijk onderworpen werd aan een treiterige behandeling bij het detectiepoortje. Ooit waren bij een sprong uit het raam – in een andere lezing: bij een afrekening door een boze Joegoslaaf – ’s mans achillespezen doorgesneden. Sindsdien waren zijn enkels met metaal verstevigd en droeg hij orthopedisch schoeisel, strak aangesnoerde hoge schoenen voorzien van enkele tientallen vetergaatjes. Iedere keer als het poortje piepte, moest hij zijn schoenen uittrekken. Daar was hij al snel een half uur mee zoet. Toen hij een keer zijn zelfbeheersing verloor, werd hij door drie man neer geknuppeld.

Ik besloot deze anekdote voor me te houden. Het is voor een cliënt niet altijd leuk om te horen dat zijn onrecht kleiner is dan dat van een ander.

Glazig bleef ik hem aanstaren, terwijl Mr. X voordeed hoe hij zijn handen in de zakken hield, terwijl hij in mijn kamer door een denkbeeldig detectiepoortje stapte. Hij zei dat we in kort geding van de Staat een flink voorschot op schadevergoeding moesten vorderen, waaronder smartengeld. In zijn steeds terugkerende nachtmerries werd hij namelijk publiekelijk gevisiteerd, wat overdag tot ondraaglijke fantoompijnen leidde.

Ik begon wat ongemakkelijk in mijn stoel te draaien, en zei hem dat het inderdaad een baanbrekende zaak beloofde te worden die een markante plaats zou gaan innemen in de rechtsgeleerde literatuur. “Helaas doe ik zelf geen letselschade. Maar ik kan u doorverwijzen naar een mij bekende advocaat op dit gebied.”

De bagagedrager – 2007

Ik sprak mr. X in La Trattoria Delitalia, niet ver van zijn kantoor aan de Zuidas van Amsterdam. Het etablissement heeft door zijn toedoen enige bekendheid verkregen sinds mr. X voor de voorzieningenrechter in Den Bosch zijn lunchkosten vergoed trachtte te krijgen van de wederpartij in een “recht-toe-recht-aan” merkenzaakje (rechtspraak.nl, LJN: BB1252). Het nieuwe proceskostenregime in IE-zaken maakt het mogelijk de volledige kosten op de wederpartij te verhalen, mits deze ongelijk krijgt. Mr. X diende daarom samen met kantoorgenoot Y een rekening in van € 41.640,67, inclusief lunch dus, wat door de rechter “extreem buitensporig” werd geoordeeld. Sindsdien gaat mr. X anoniem door het leven.

Ik schoof aan bij mr. X en mr. Y, om er het fijne van te horen. “Belachelijk provinciale krentenkakkerij”, brieste X. Hij kauwde een restje van zijn Scaloppina alla Milanese weg en greep naar de halflege fles Montepulciano op tafel. “Moeten we soms korting gaan geven? We zijn geen rechtswinkel.” “Maar hoe kom je nou op dat bedrag?”, vroeg ik. “Voor een doorsnee kortgedingetje is het wel wat aan de hoge kant”.

“Helemaal niet”, zei X. “Wij noemen dat dossiers met een bagagedrager. Hij moest eens weten hoeveel medewerkers wij hebben rondlopen. Die moeten allemaal aan het werk blijven.”

Hij knikte kort naar mr. Y.

“Het principe van twee advocaten op één dossier. De Brauw doet dat al jaren. Onze uren tellen daardoor dubbel. Er wordt een keertje geluncht. Enkele conference calls met de cliënt. Zo verbrand je makkelijk 45 uurtjes.”

X pakte er een servet bij en schreef met zijn vork een denkbeeldige rekensom.

“45 x uurtarief € 360 x twee advocaten + kantoorkosten + lunchkosten en andere verschotten en dan nog btw. Is dat nou onredelijk? Tegenwoordig ben je niet meer geloofwaardig als je met een rekeningetje van tien mille aan komt zetten. Als je ons inhuurt, dan krijg je een Ferrari. En die is nu eenmaal wat duurder dan het Opeltje van Budget Car. Ook al is het maar voor een rondje om de kerk.”

Mr. Y knikte instemmend. Hij was al die tijd stil gebleven. Op de bagagedrager wordt weinig gesproken. Ik wees naar het dossier dat tussen hen op tafel lag. “Laat ik jullie niet langer ophouden bij de werkbespreking.”

“Maakt niet uit”, zei X. “We noemen dit zwijgend overleg.” We kijken af en toe naar het dossier, maar we hebben het er verder niet over.”

Het paradigma van de flutzaak – 2010

Een specialisme waar nauwelijks over wordt geschreven, is de praktijk van de flutzaak.

Toch zijn er nogal wat advocaten die zich juist hier op toelagen. Wie er naar zoekt, ziet dat de database van rechtspraak.nl er vol mee staat. Met als constante factor de gewekte indruk van hoogwaardig belang. Hier raak ik aan het talent van veel advocaten om van een mug een olifant te kunnen maken, maar daar wil ik het nu niet over hebben.

Rechters zijn niet zo ingenomen met de gemiddelde flutzaak. De Haarlemse voorzieningenrechter maakte dat in de volgende zaak nog eens duidelijk. Hij hoorde de voormalige eigenaresse van het konijn Punkie de adresgegevens van de huidige verblijfplaats van Punkie eisen, en subsidiair informatie over de huidige levensomstandigheden van Punkie, op straffe van een dwangsom. Nadat hij deze vordering had afgewezen, merkte de voorzieningenrechter terzijde op dat hij “zich er over verbaast

dat voor een geschil als het onderhavige een toevoeging was afgegeven”.
Point d'intéret, point de Punkie.

Ook onze rechter aan het Europese Hof, Egbert Myjer, is niet zo te spreken over de niemendalletjes die zijn bureau bereiken. In *NRC Handelsblad* klaagde hij over de procederende Nederlander die meende dat hij recht had op een koninklijke onderscheiding. Nu lijkt dat inderdaad enorm gebeuzel. Maar sinds we (zie de *Volkskrant* onlangs) weten dat voormalig Bouwfonds-topman Cees H. – verdachte in de vastgoedfraude – met veel moeite en voor veel geld zo’n lintje had gekocht via een ambtelijke kabinetschef belast met protocollaire zaken, begin ik al anders te denken over deze kwestie.

We komen hier bij de kern: het paradigma van de flutzaak. Als er iemand is die groot belang hecht aan een zaak, is het dan nog wel een flutzaak? De voorbeelden liggen voor het oprapen. Het wel of niet opstaan bij binnenkomst van een rechter werd een uiterst belangrijke neuzelzaak. De hele praktijk van het intellectueel eigendomsrecht bestaat bij de gratie van geclaimde exclusieve futiliteiten. Het bestuursrecht idem dito. De kleur van de dakpan van de overburen kan tot schuimbekkende taferelen bij de Raad van State leiden. Het succes van de *Rijdende Rechter* drijft op blaffende-tekkels-in-de-achtertuin-zaken.

Kortom, niet elke flutzaak is een flutzaak.

Sukkel – 2011

Advocaat Eric Thomas uit Breda liet zich in november 2009 tijdens een getuigenverhoor zachtjes het woord “sukkel” ontvallen. Hij doelde daar mee op de financieel rechercheur O., die prompt aangifte deed van belediging. Recent oordeelde het Gerechtshof Den Bosch in een artikel 12 Sv-procedure dat het OM tot vervolging dient over te gaan. Zeker is